

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3801	05 oktober 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 72/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Li *||*

no

iers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

S

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3801, d.d. 05 oktober 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

72/92

(Afgesloten 051200 OKT 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in de diverse omstreken delen van Bosnië-Herzegovina zijn ook de afgelopen dagen niet opvallend verminderd. Zware strijd werd gemeld uit het noorden van de republiek, waar de Serviërs erin lijken te zijn geslaagd de oost-westcorridor te heropenen en nu proberen hun posities te consolideren. Hiertoe proberen zij onder meer de steden Tescanj en Maglaj, gelegen bij een van de belangrijkste wegen van Kroatië naar Sarajevo, onder controle te krijgen. Bij hun optreden zouden zij worden ondersteund door (voormalige) gevechtsvliegtuigen van de JNA, die na de formele terugtrekking van het leger zijn achtergelaten op de basis Banja Luka. Volgens Kroatische bronnen hebben deze vliegtuigen ook doelen in Kroatië zelf aangevallen. Dit houdt mogelijk verband met het feit dat de Kroaten de afgelopen weken, kennelijk als reactie op Servische aanvallen, met artillerie vanuit Kroatië Servische dorpen in Bosnië-Herzegovina hebben beschoten. Kroaten en Moslims zouden ook op Bosnisch grondgebied pogingen doen om de Servische corridor weer te doorbreken, onder meer door een offensief in zuidelijke richting naar de steden Doboj en Gradacac.

Bosnische eenheden, met name bestaand uit Moslims, lijken op te rukken vanuit de door hen recentelijk ontzette stad Gorazde in de richting van het door Serviërs beheerste Foca in oost-Bosnië. Eveneens was sprake van hevige gevechten rond Trebinje, de door Serviërs gedomineerde plaats die zowel grote delen van zuid-Herzegovina als de Kroatische kuststrook ten zuiden van Dubrovnik beheerst. Het is denkbaar dat plaatselijke Bosnisch-Servische leiders proberen de vorige week door de regeringen van "Joegoslavië" en Kroatië overeengekomen terugtrekking van de JNA uit deze kuststrook te doorkruisen. Zij hebben deze terugtrekking, die een verzwakking van de zuidflank van de Bosnische Serviërs zou inhouden, sterk bekritiseerd en als verraad aan de Servische zaak bestempeld.

Het parlement van de "Servische Republiek", het door Serviërs beheerste deel van Bosnië-Herzegovina, heeft een aantal delen van Sarajevo tot "Servisch gebied" uitgeroepen. Volgens persmeldingen hebben Servische strijdgroepen in dit kader reeds enkele honderden Moslims uit de door hen gedomineerde stadsdelen verdreven. Onder invloed hiervan zouden de gevechten in en rond Sarajevo weer zijn toegenomen. Overigens zijn er persmeldingen dat Kroatische bewoners van de betreffende stadsdelen ongemoeid zijn gelaten. Dit houdt wellicht verband met een streven van de Serviërs het politieke klimaat niet zodanig te verstoren dat een eventuele toekomstige opdeling van Bosnië-Herzegovina tussen henzelf en de Kroaten onmogelijk wordt.

Internationale vredesinspanningen

De Russische regering heeft het afgelopen weekeinde gepleit voor het verzachten van de economische sancties tegen "Joegoslavië". Daarbij werden humanitaire overwegingen gehanteerd, zoals de in de komende winter te verwachten ontberingen van de bevolking. Er werd echter ook een verband gelegd met de hervormingspolitiek van federaal premier Panic en de president van "Joegoslavië", Cosic,

die volgens de Russische verklaring door een verlichting van de sancties een positieve impuls zou kunnen krijgen.

De Amerikaanse president Bush heeft aangekondigd dat hij de Veiligheidsraad van de VN zal vragen om een resolutie die een vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina instelt en het gebruik van geweld toestaat indien het verbod wordt overtreden. De Verenigde Staten verklaarde zich bereid om een bijdrage te leveren aan de implementatie van zo'n resolutie. Diverse prominente EG-lidstaten hebben inmiddels ook in beginsel ingestemd met een uitspraak van de Veiligheidsraad inzake een eventueel vliegverbod, maar met name een voorbehoud gemaakt bij de mogelijke toepassing van geweld in dat verband. Zoals reeds eerder gemeld, kunnen maatregelen om een vliegverbod af te dwingen leiden tot een grotere buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict in Bosnië-Herzegovina.

Zaterdag jongstleden zijn voor het eerst weer vliegtuigen met hulpgoederen aangekomen in Sarajevo. De Britse regering heeft er echter op gewezen dat de veiligheid van de betrokken vliegers in de huidige omstandigheden onmogelijk te garanderen is. Verdere vluchten zijn overigens inmiddels weer opgeschort, omdat de weersomstandigheden aanzienlijk zijn verslechterd. Een bijkomende complicatie is dat de radarapparatuur van de luchthaven bij de gevechten vernield is, zodat de landingen visueel moeten geschieden. Delen van een nieuwe radarinstallatie zijn echter reeds met de genoemde vluchten aangevoerd.

Overigens maakten de Bosnische media enkele uren voor de aankomst van de eerste hulpvlucht melding van Servische beschietingen van het vliegveld van Sarajevo. Deze kunnen verband houden met de eerder gemelde gevechten in de wijken rondom de luchthaven. Het is echter denkbaar dat de Bosnische berichtgeving mede bedoeld was om te onderstrepen dat met name de Serviërs het herstel van de luchtbrug op Sarajevo bemoeilijken.

Servië/Montenegro

In een recent communiqué van JNA-zijde wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van Italiaanse instructeurs in de voormalige autonome provincie Kosovo, die Albanese "extremisten" opleiden om -wat werd genoemd- de situatie in Kosovo te destabiliseren. Ook andere Westerse landen zouden daarbij betrokken zijn. Bovendien werd in het communiqué gesteld dat in de omgeving van München een opleidingskamp is gevestigd voor Moslimstrijders uit Bosnië-Herzegovina. Deze berichtgeving past in de pogingen van de Servische propaganda om het bestaan van een zogeheten internationale samenzwering van Westerse en Islamitische landen tegen Servië aan te tonen. Indien het gemelde bericht indicatief is voor de nieuwe stellingname van de JNA, is dit met name opmerkelijk omdat de JNA-top onder CGS Panic tot dusverre een meer gematigde koers leek voor te staan dan de socialistische Servische regering en niet deelnam aan de Servische, sterk anti-Westerse propaganda-campagne.

Volgens een recente opiniepeiling van het Servische blad Borba, dat vaak een relatief onafhankelijk standpunt inneemt en daarvoor sterk is bekritiseerd door de regerende Servische Socialistische Partij, zou 22% van de bewoners van Belgrado in de huidige omstandigheden op president Milosevic stemmen. Bijna 60% van de kiezers sprak zijn vertrouwen uit in premier Panic. Hoewel deze uitslag slechts een lokaal beeld geeft en derhalve mogelijk niet representatief is, is het opmerkelijk dat Milosevic, die tot voor enkele maanden de meest populaire politicus van "Joegoslavië" was, nu kennelijk aan populariteit heeft ingeboet.

Tegen deze achtergrond is vermeldenswaard dat op 11 oktober in Servië een referendum zal worden gehouden over de vraag of de op korte termijn te houden algemene verkiezingen moeten plaatsvinden op de beoogde datum, te weten 22

november. Federaal premier Panic had bij zijn aantreden vervroegde verkiezingen voor functionarissen op alle bestuursniveaus aangekondigd, een streven waarin hij werd gesteund door federaal president Cosic. De (socialistische) Servische regering heeft het genoemde referendum waarschijnlijk uitgeschreven met als doel langs deze weg steun te krijgen voor haar streven de genoemde verkiezingen uit te stellen. Aangenomen wordt dat door Milosevic c.s. een verkiezingszege voor de hervormingsgezinde krachten wordt gevreesd. De uitslag van het referendum kan worden gezien als een indicatie voor de werkelijke steun onder de bevolking voor de regerende socialisten.

Vorige week is in Nis, in zuid-Servië, een prominent lid van de extreem-nationalistische Servische Radicale Partij gearresteerd omdat hij betrokken zou zijn bij het illegaal verwerven en opslaan van wapens. Dit houdt kennelijk verband met recente botsingen tussen Serviërs en Moslims in Nis, die het gevolg zouden zijn van provocaties van extreem-nationalistische Serviërs, met name de leden van de Radicale Partij (informeel aangeduid als "Chetniks"), die wordt aangevoerd door oppositieleider Seselj. De gemelde arrestatie kan derhalve wijzen op groeiende spanningen tussen de regerende socialisten en de ultra-nationalistische "Chetniks".

Kroatië

De Kroatische regering heeft toegegeven dat op 28 september een soldaat van de Kroatische strijdkrachten op eigen initiatief twee VN-helikopters heeft beschoten; zij heeft aangekondigd dat de schuldige gestraft zal worden. Afgelopen vrijdag heeft zich echter opnieuw een soortgelijk incident voorgedaan. De beschoten vliegtuigen werden echter ditmaal niet beschadigd. Hoewel er over de motieven nog geen duidelijkheid bestaat, is het waarschijnlijk dat beide incidenten samenhangen met de groeiende onvrede aan Kroatische zijde met het optreden van UNPROFOR. Dit dient in Kroatische ogen voornamelijk de belangen van de Kroatische Serviërs en maakt het -in het VN-vredesplan voorziene- herstel van het Kroatische gezag over de UNPA's onmogelijk. Tegen deze achtergrond is een herhaling van dergelijke incidenten ook in de nabije toekomst waarschijnlijk.

De Kroatische regering in Kroatië maakt melding van aanwijzingen dat de (Servische) regering van de Krajina, de door Serviërs gedomineerde streken van Kroatië, in toenemende mate wordt gedomineerd door "hardliners" die iedere vorm van overleg onder EG- of VN-auspiciën en compromissen met de Kroatische autoriteiten afwijzen. Volgens de Kroatische regering hebben deze "hardliners" ook de Servieërs nu zelfs de overeengekomen basisbeginselen van het VN-vredesplan in twijfel. Hierbij zou met name de minister van Binnenlandse Zaken van de Krajina, Martić, een sleutelrol spelen.

Macedonië

De Macedonische minister van Buitenlandse Zaken Maleski heeft in gesprekken met de internationale bemiddelaars, Vance en Owen, gewezen op het gevaar van internationale escalatie van de conflicten rond Macedonië. Zeker in geval van een opstand in het naburige Kosovo is betrokkenheid van de Macedonische Albanen, en als gevolg daarvan een treffen tussen Macedonië en Servië, volgens Maleski zeker niet uitgesloten. In een eerder stadium hebben Macedonische functionarissen er reeds op gewezen dat de huidige politieke en militaire zwakte van (het niet door de EG of de VS erkende) Macedonië kan leiden tot gebiedsaanspraken van Servische, Bulgaarse of Griekse zijde. In dit verband beschuldigde Maleski Griekenland ervan aan te sturen op een economische ineenstorting van Macedonië.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven voortduren en lijken zich met name in het noorden te concentreren op de Servische oost-westcorridor. Daarnaast lijken de Serviërs ernaar te streven de door hen beheerste delen van de hoofdstad Sarajevo etnisch te zuiveren.

De Russische regering heeft gepleit voor een verzachting van de sancties tegen "Joegoslavië", zowel uit humanitaire overwegingen alsook om de hervormingsgezinde premier Panic te steunen in zijn machtsstrijd tegen de conservatieven onder leiding van de Servische president Milosevic. Laatstgenoemde lijkt aan populariteit in te boeten en het is niet uitgesloten dat hij om die reden zal proberen de voor eind november voorziene algemene verkiezingen op te schorten.

De Verenigde Staten hebben zich bereid verklaard tot een actief optreden om een door de Veiligheidsraad in te stellen vliegverbod boven Bosnië-Herzegovina te implementeren. Prominente EG-lidstaten hebben zich echter terughoudend opgesteld, omdat een dergelijk optreden kan leiden tot een grotere militaire betrokkenheid in Bosnië-Herzegovina.

Er zijn hernieuwde aanwijzingen voor onvrede van Kroatische zijde, alsmede van de kant van de autoriteiten van de Servische Krajina, met kernelementen van het VN-vredesplan voor Kroatië. De kans dat dit plan nog binnen het oorspronkelijke mandaat van UNPROFOR kan worden uitgevoerd, is zeer klein.

Ook de nieuwe Macedonische regering heeft officieel gewaarschuwd voor een internationale escalatie van de tegenstellingen met betrekking tot Macedonië.